

ЈЕЛИЦА ГОРДАНИЋ*

Институт за међународну политику и привреду
Београд

UDC: 341.123

Прегледни рад

Примљен: 14.04.2021

Одобен: 17.05.2021

Страна: 61–72

DOI: 10.51738/Kpolisa2021.18.2r.1.04

ЈАЧАЊЕ МЕТОДА РАДА КАО МОГУЋНОСТ ЗАУСТАВЉАЊА МАРГИНАЛИЗАЦИЈЕ ГЕНЕРАЛНЕ СКУПШТИНЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА**

Сажетак: Рад разматра јачање метода рада Генералне скупштине Уједињених нација као један од начина заустављања маргинализације овог органа. У погледу метода рада, Генерална скупштина се суочава са бројним потешкоћама, међу којима треба истаћи преобимну агенду, број питања на агенди која се понављају из године у годину, потребу за бољом организацијом рада и проблематику понављања и непримењивања резолуција од стране држава чланица. Међу чланицама УН постоји сагласност у погледу потребе за јачањем метода рада Генералне скупштине, али и несугласице у погледу механизма путем којих се то може остварити. У циљу јачања улоге и надлежности Генералне скупштине формирана је *ad hoc* радна група за ревитализацију рада Генералне скупштине. *Ad hoc* група је дала одређени допринос у погледу јачања метода рада. Рад има за циљ да покаже да напори *ad hoc* радне групе, иако значајни, нису довољни за решавање проблема метода рада Генералне скупштине у целисти и да једини ефикасан и трајан начин решавања овог проблема представља ревизија Повеље УН.

Кључне речи: Генерална скупштина, Уједињене нације, *ad hoc* радна група, ревитализација, агенда Генералне скупштине, Повеља УН, ревизија.

Увод

Током више од седам деценија функционисања Уједињених нација, Генерална скупштина је прошла кроз три фазе: експанзију, стагнаци-

* jelica@diplomacy.bg.ac.rs

** Рад је настао у оквиру пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2021. године“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2021. године.

ју и маргинализацију (Smouts 2000, 21). Током фазе експанзије (педесетих и шездесетих година 20. века), Генерална скупштина се највећим делом бавила политичким питањима. У овом периоду је усвајала резолуције које су мењале геополитичку карту света и постављале нове стандарде у развоју људских права. Током фазе стагнације (од седамдесетих до деведесетих година 20. века), деловање Генералне скупштине бива разводњеније пријемом нових чланица, што за последицу има проширење фокуса са политичких на економска и социјална питања. У овом периоду долази до драстичног повећања агенде. Фазу маргинализације (која траје од деведесетих година 20. века до данас) карактерише губитак релевантности овог органа и апсолутни примат Савета безбедности.

Са циљем заустављања маргинализације Генералне скупштине, током шездесетог, а континуирано од шездесет другог редовног заседања, успоставља се *ad hoc* радна група за ревитализацију рада Генералне скупштине.¹ Рад *ad hoc* групе је подељен на четири тематске целине: јачање улоге и надлежности Генералне скупштине, јачање метода рада Генералне скупштине, јачање улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара и стварање бољих услова рада за канцеларију председника Генералне скупштине.

Рад разматра јачање метода рада Генералне скупштине као један од аспеката ревитализације овог органа. Указаће се на неке од основних проблема Генералне скупштине у погледу метода рада: преобимну агенду, број питања која се понављају из године у годину, потребу за бољом организацијом рада и проблематику резолуција. Реалност Генералне скупштине у погледу метода рада није ни мало светла и промене су неопходне. *Ad hoc* радна група је током вишедеценијског рада изнела одређене предлоге у погледу побољшања метода рада Генералне скупштине. Међу државама чланицама УН у погледу овог питања постоји одређена сагласност. Рад има за циљ да покаже да постигнути резултати *ad hoc* групе, иако значајни, нису суштински довољни и да најефикасније решење за јачање метода рада Генералне скупштине представља ревизија Повеље УН.

Основни проблеми метода рада Генералне скупштине

Одредба члана 10. Повеље УН наводи да „Генерална скупштина може расправљати о свим питањима или о свим предметима у оквиру ове Повеље или која се односе на овлашћења и задатке сваког органа предвиђеног у овој Повељи може, са изузетком предвиђеним у члану 12. да даје препоруке члановима Уједињених нација или Савету безбедности, или/и првима и другом, о свим таквим питањима предметима“.

¹ Детаљније о активностима и улози *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине: United Nations, Revitalization of the work of the General Assembly, <https://www.un.org/en/ga/revitalization/> приступљено 28. фебруар 2021.

Генерална скупштина је једини од шест главних органа Уједињених нација у коме су све државе чланице заступљене. Свака чланица „има своју владу, своју заставу, своје место у Генералној скупштини Уједињених нација“ (Џелетовић и Бериша 2018, 147). Ова карактеристика је чини и највише демократским органом УН. Одлуке Генералне скупштине имају карактер препорука и не карактерише их својство правне обавезности за државе чланице. Главне предности Генералне скупштине: широко постављена надлежност, необавезно својство одлука и скоро па универзално чланство, временом су се претвориле у њене најкрупније недостатке. У литератури Генерална скупштина је окарактерисана као „неефикасна причаоница“ (Panke 2014, 422) и „папирната дипломатија“ (Peterson 2005, 125). Ови „епитети“ означавају да је главно својство Генералне скупштине расправљање, уместо предузимања акција.

Најважнији део своје функције Генерална скупштина врши путем редовних заседања. Редовна заседања почињу сваке године у уторак, треће недеље у септембру, рачунајући од прве недеље која има бар један радни дан. Трају од септембра до децембра, и настављају се у јануару док се не обраде сва питања са агенде. Поређења ради, Европски парламент и његови комитети заседају 11 месеци годишње, парламенти Аустралије, Новог Зеланда и Индије заседају 10, а парламент Барбадоса 11 месеци годишње (Childers and Urquhart 1991, 135).

Активни период рада Генералне скупштине је врло скроман у поређењу са радом парламената ових држава и међународних организација. Специјални комитет за мерење ограничења трајања заседања закључио је да „дужина редовних заседања Генералне скупштине је одређена углавном комплексношћу и бројем међународних проблема као резултат различитости држава чланица и атмосфером дубоко укорењених међународних тензија у којима се одвијају дискусије у Скупштини“ (Bailey 1960, 82). Владе држава чланица су полагале велике наде у могућности Генералне скупштине да реши међународне проблеме. Шта је пошло по злу?

Скроман период трајања редовних заседања са собом је повукао још два, много озбиљнија проблема: преобимну агенду и репетитивност агенде тј. понављање великог броја питања из године у годину, без изгледа за њихово решавање. Агенда Генералне скупштине је „расла из године у годину“ (Bailey 1960, 84) и временом је постала „енормна“ (Childers and Urquhart 1991, 129).

Питања разоружања, деколонизације, јачања међународне безбедности, ситуације у Авганистану, на Кипру, Источном Тимору и Блиском Истоку била су присутна деценијама на агенди Генералне скупштине. Рекордери по присутности на агенди су питања апартхејда и Палестине (Childers and Urquhart 1991, 131). Апартхејд је на агенди Генералне скупштине био присутан више од 50 година. Питање Палестине је предмет разматрања Генералне скупштине више од седам деценија, без значајнијег помака у погледу његовог коначног решавања.

Вишедеценијска присутност одређених питања на агенди Генералне скупштине је донекле разумљива. Одређени број држава не жели да њима важна питања постану део историје, па покушавају да их учине стално актуел-

ним. У претходних неколико деценија, агенда Генералне скупштине је бројала више од 350 питања (Swart 2008, 32). Вишедеценијским понављањем одређеног броја питања, Генерална скупштина није у могућности да озбиљније разматра актуелна питања.

Имајући у виду широко постављењу надлежност Генералне скупштине и разгранатост система Уједињених нација, у пракси је присутно и преклапање надлежности Генералне скупштине и Економског и социјалног савета, као и једног броја помоћних органа. Према оцени експерата, Економски и социјални савет „није успео да испуни Повешом предвиђену улогу координације и усмерења економских и социјалних питања“ (Rosenthal 2007, 142). Услед неповерења држава чланица у Економски и социјални савет, развила се пракса расправе економских и социјалних питања у Генералној скупштини, што додатно оптерећује њену агенду.

Пооблематика репетитивности агенде се одразила и на резолуције Генералне скупштине, што је веома неповољно по квалитет њеног рада. Примећује се да је само у периоду од 1999/2000 до 2009/2010 више од половине резолуција Генералне скупштине поновљено, уз минималне језичке измене. (Panke 2014, 444). Проблематично је и понављање резолуција о истим питањима, али са различитим садржајем и ставовима. Оваква збуњујућа пракса одражава различиту динамику у два комитета Генералне скупштине (најчешће другом и трећем комитету) који расправљају о преклапајућим питањима, јер се у пленуму ретко мењају нацрти који потичу од главних комитета. (Peterson 2005, 129). У циљу избегавања оваквих проблема, рад главних комитета Генералне скупштине мора функционисати на систему координације. Контрадикторне резолуције о истим питањима постоје у случају Генералне скупштине и Савета безбедности. Ово произилази из различите природе и политичке динамике ова два тела. Имајући у виду губитак поверења великог броја држава чланица у Уједињене нације, рад Генералне скупштине и Савета безбедности би требао бити усклађенији (South Centre 1997, 138-140).

Преобимном агендом и понављањем резолуција Генералне скупштине потврђују се тврдње теоретичара који је поистовећују са неефикасном причаоницом. Понављањем питања на агенди Генерална скупштина се не може ефикасно посветити новим питањима. Понављањем ранијих резолуција уз минималне језичке измене, Генерална скупштина и даље не може обезбедити њихову примену. Временом се појавила реална потреба за јачањем метода рада Генералне скупштине.

Рад *ad hoc* групе на побољшању метода рада Генералне скупштине

Питање јачања радних метода Генералне скупштине једно је од четири питања које разматра *ad hoc* радна група за ревитализацију рада Генералне скупштине. Скоро тридесетогодишњи рад *ad hoc* групе дао је извесне помаке у погледу одређених аспеката деловања Генерале скупштине. Побољшање радних метода је важан аспект ревитализације Генералне скупштине јер има

„директан и свеобухватан утицај на ефикасност, ефективност и транспарентност овог органа“ (UNGA, A/73/956). Рационализација тј. поједностављење агенде је питање од посебног значаја за обалст јачања радних метода Генералне скупштине. Могућности решавања овог проблема су двогодишња и трогодишња разматрања питања у оквиру Генералне скупштине, груписање питања и подстицање елиминације резолуција у погледу нејасних питања. Преширока агенда, према мишљењу *ad hoc* радне групе „смањује кредибилитет Генералне скупштине у јавности“ (UNGA, A/73/956).

Који су закључци *ad hoc* радне групе у погледу јачања метода рада Генералне скупштине?

Резолуција ГС 58/126 разматра проблематику агенде и закључује „да би за Скупштину било корисније да има краћу агенду, како би осигурала потпуну дискусију о свим питањима. На тај начин би њене одлуке могле имати већи утицај“ (UNGA, A/RES/58/126). Како би се тај циљ реализовао, од председника Генералне скупштине се тражи да одржи консултације са генералним секретаром и државама чланицама, како би се сачинили предлози о могућем груписању, елиминисању, двогодишњем и трогодишњем разматрању питања у оквиру Генералне скупштине. Државе чланице треба да покажу флексибилност у погледу рационализације агенде Генералне скупштине. Председавајући главних комитета, уз помоћ Секретаријата треба да одреде питања са агенде која би била најпогоднија за рационализацију (UNGA, A/69/1007). *Ad hoc* група препоручује одржавање састанака председника Генералне скупштине, председавајућих Савета безбедности и Економског и социјалног савета како би се повећала координација између ових органа и избегло преклапање њихових агенди (UNGA, A/RES/58/126).

Резолуцијом ГС 58/316 о ревитализацији рада Генералне скупштине, уводе се наслови агенде Генералне скупштине у циљу давања смисла структури њеног рада и постизања боље презентације проблема и изазова са којима се суочава. Наслови агенде Генералне скупштине су: одржавање међународног мира и безбедности; развој одрживог економског раста и одрживог развоја, у складу са резолуцијама Генералне скупштине и скоро одржаним конференцијама Уједињених нација; развој Африке; унапређење људских права; ефективна координација хуманитарне помоћи; развој правде и међународног права; разоружање; контрола дроге, спречавање криминала и борба против међународног тероризма у свим његовим облицима и појавама; организациона, административна и друга питања (UNGA, A/RES/58/316).

Имајући у виду број питања која су дуги низ година присутна на агенди Генералне скупштине, предлаже се брисање питања у погледу којих није усвојена ниједна резолуција у последњих неколико година (UNGA, A/70/1003). Подстичу се консултације између држава чланица, органа Уједињених нација и Секретаријата са циљем усклађивања документације како би се избегло дуплирање рада. Од органа УН, укључујући и Генералну скупштину, тражи се конкретност приликом израде резолуција, извештаја и других докумената (UNGA, A/RES/69/321).

Генерална дебата и распореди састанака у оквиру редовног заседања Генералне скупштине идентификовани су као једна од проблематичних тема. На састанцима *ad hoc* радне групе упућене су критике да „садашње 15. минутно ограничење говора током генералне дебате више одговара временима када је Генерална скупштина била сачињена од 51 државе чланице“ и да „постоји потреба да се трајање генералне дебате продужи на две недеље“ (UNGA, A/70/1003). У погледу заказивања састанака, истиче се да број састанака који се одржавају за време трајања генералне дебате треба бити сведен на минимум, како би се сачувао интегритет и важност дебате. Имајући у виду значај одржавања интерактивних тематских дебата у погледу најважнијих и најактуелнијих питања међународне заједнице, од председника Генералне скупштине се захтева да има у виду агенду и текуће активности Генералне скупштине када организује такве дебате (UNGA, A/73/956).

Ставови држава чланица у погледу јачања метода рада Генералне скупштине

Сваки процес реформисања носи са собом позитивне и негативне стране. Питање јачања метода рада Генералне скупштине, а посебно њене агенде, једно је од питања око кога постоји сагласност, али је присутна и скепса појединих држава чланица у погледу начина на који се методи рада Генералне скупштине могу унапредити и побољшати.

Постоје одређена неслагања у погледу двогодишњег и трогодишњег разматрања питања, груписања и уклањања питања са агенде Генералне скупштине. ЕУ, САД, Руска Федерација и Јапан пружиле су подршку овим мерама. С друге стране, чланицама Покрета несврстаних ове тенденције се не чине позитивним. Поједине чланице Покрета несврстаних су вољне да размотре ефекте оваквих мера, док су Индија и Куба нагласиле да ниједно питање не може бити уклоњено са агенде без пристанка државе која је питање предложила. Ове државе су мишљења да питања не би требало уклањати произвољно (Magesca 2014).

Чланице Покрета несврстаних подржавају ревитализацију Генералне скупштине и ово тело сматрају једним од најтранспарентнијих органа Уједињених нација, у коме се још увек могу чути ставови свих држава чланица. Ревитализација метода рада Генералне скупштине, према мишљењу ове групе, мора имати за циљ јачање улоге Генералне скупштине, пошто је примећена тенденција да неке државе користе Савет безбедности, тело са ограниченим бројем чланица, како би избегле транспарентне расправе у Генералној скупштини. Напори у погледу ревитализације метода рада, по мишљењу Покрета несврстаних, не смеју бити политичког, него само техничког карактера (Magesca 2014).

Сталне чланице Савета безбедности, попут САД и Руске Федерације, сматрају да Генерална скупштина неће повећати свој политички ауторитет док не повећа своје техничке перформансе. Руска Федерација је изразила забрину-

тост због тенденције да се неко питање нађе на дневном реду Генералне скупштине, након што није добило подршку у Савету безбедности. Оваква пракса није повољна по већ нарушену равнотежу односа између два органа. САД сматрају да преоптерћена агенда неповољно утиче на ефикасност и политички значај Генералне скупштине. Како би се агенда рационализовала, САД препоручују употребу кластер и онимбус резолуција, временски ограничена разматрања одређених питања, одржавање распореда састанака који омогућавају учешће ширег круга држава, као и груписање и елиминацију питања са агенде Генералне скупштине (Hensen 2012).

ЕУ има одређене резерве у погледу двогодишњег и трогодишњег разматрања питања. Свесна да је ово питање контроверзно и да изазива јаз између држава чланица, ЕУ позива државе чланице да буду „флексибилне“ у погледу овог питања и сматра да је Генерални комитет најбоље место за решавање овог проблема, како би се што прецизније одредила питања погодна за елиминацију и двогодишње и трогодишње разматрање (Hensen 2012).

Понављање резолуција је карактеристично за Генералну скупштину. Ова пракса је скупа и збуњујућа јер се понављањем резолуција државама одузимају време и ресурси за решавање хитних међународних проблема (Panke 2014, 422). Уместо рутинског понављања резолуција, стална мисија Холандије при УН предлагала је председнику Генералне скупштине да покрене поступак за периодичне прегледе, на сваких 3-5 година, напретка у примени кључних прошлих резолуција. Једна од могућности је и сазивање панела службеника Секретаријата и независних стручњака, како би се проценило какав је напредак постигнут, које су главне препреке и на који начин мотивисати државе чланице да примењују резолуције Генералне скупштине (Global Policy Forum 2003).

Ревизија Повеље као могуће решење за јачање метода рада Генералне скупштине

Питање јачања радних метода је предмет разматрања *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине дуги низ година. Одређени помаци у погледу овог питања су присутни, али су, имајући у виду вишегодишњи временски период, врло скромни. Агенда Генералне скупштине је мало мање обимна, и уместо некадашњих више од 350, сада броји око 160 питања. Међутим, одређена питања се и даље понављају из године у годину, а резолуције се не примењују у довољној мери. Са оваквим стањем у погледу метода рада, Генерална скупштина се и даље налази у фази дубоке маргинализације. Остале области које разматра *ad hoc* радна група - јачање улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара и јачање канцеларије председника Генералне скупштине, дале су знатно видљивије резултате у односу на јачање метода рада.

Препоруке *ad hoc* радне групе су почеле да деле судбину резолуција Генералне скупштине: понављају се из године у годину, често су истоветног са-

држаја и без иновативности. Многе државе чланице сматрају да је најбољи начин ревитализације метода рада Генералне скупштине „имплементација препорука *ad hoc* радне групе“ (UNGA, A/64/903). Јачање метода рада Генералне скупштине је превише комплексно питање да би у целости могло бити решено путем *ad hoc* радне групе. Да ли би ревизија Повеље могла бити решење за заустављање маргинализације Генералне скупштине и лек за јачање њених метода рада?

Питање ревизије Повеље је актуелно од самог оснивања Уједињених нација. Повеља УН је настала „као продукт једног времена и пресек стања које одавно не постоји“ (Горданић 2020, 796). Повеља УН је показала изузетан степен флексибилности и могућности примене на ситуације које се нису могле замислити у тренутку оснивања УН. Сазивање опште конференције у циљу ревизије Повеље представља једини ефикасан начин да се структура Уједињених нација прилагоди околностима 21. века. Нека од најважнијих питања ревизије Повеље морају посвећена положају и надлежностима Генералне скупштине.

Уједињене нације су у тренутку оснивања бројиле 51 државу чланицу. У том периоду број чланица УН је одговарао слову и духу Повеље. Повеља је дизајнирана да своје најефикасније дејство производи у систему од шездесетак чланица. УН тренутно броје 193 чланице, што је скоро четири пута више од тренутка оснивања организације. Главна потешкоћа реформе Уједињених нација је „одраз главне врлине организације: њене универзалности“ (Cassel 2005, 1).

Надлежности које Повеља даје Генералној скупштини - расправљање о свим питањима или о свим предметима у оквиру Повеље или која се односе на овлашћења и задатке сваког органа предвиђеног у Повељи, су превише широке. У случају ревизије Повеље, надлежности Генералне скупштине би требале бити уже, у циљу ефикасног вршења функције. Имајући у виду постојање Економског и социјалног савета као једног од главних органа, реформисана Генерална скупштина се нпр. не би требала бавити разматрањем економских и социјалних питања. Рад овог органа би требао бити фокусиран на расправе о питањима међународне политике и безбедности.

Крај периода експанзије Генералне скупштине и почетак њене стагнације карактерише проширење агенде бројним економским и социјалним питањима, услед пријема у чланство држава Африке и Азије. Већи број питања на агенди, уместо давања бољег резултата, донео је само контраефекат раду и репутацији Генералне скупштине (Smouts 2000, 44). Услед великог броја питања, Генерална скупштина се није могла фокусирати на квалитетно решавање ниједне области и временом је постала глобална причаоница, без конкретних резултата.

У случају ревизије Повеље која би подразумевала смањење опсега рада Генералне скупштине, промене би се требале учинити и у случају састава Економског и социјалног савета. Услед пораста чланства у организацији, број чланова овог тела је растао (од оригиналних 18 до садашњих 54). Уколико би

се надлежности Генералне скупштине сузиле у корист расправљања о питањима међународне политике и безбедности, број чланова у Економском и социјалном савету би требао бити једнак броју чланова у Генералној скупштини, како би постојао и универзални форум за расправу о економским и социјалним питањима.

Смањење опсега рада Генералне скупштине путем ревизије Повеље би значајно унапредило област јачања метода рада. Овим путем, Генерална скупштина би се могла фокусирати на питања која су важна за међународну заједницу и могла би допринети стварању одређених решења.

Чак и у случају оптимистичног сужавања надлежности Генералне скупштине путем ревизије Повеље, као проблематични би остали проблеми расправе одређених питања дужи низ година и проблеми непримењивања резолуција. Примена резолуција Генералне скупштине није обавезна за државе чланице, те Генерална скупштина не може санкционисати државе због неизвршења резолуција. Чак и у случају ревизије Повеље, није реално очекивати да ће резолуције Генералне скупштине имати обавезујуће дејство за државе чланице. Резолуције требају бити више практичне и фокусиране на најактуелнија питања. *Ad hoc* група би требала да идентификује разлоге из којих државе чланице не примењују резолуције и дати препоруке путем којих би се то питање превазишло. У овом случају, кључна је политичка воља држава чланица. Уз потенцијалну ревизију Повеље и враћање Генералне скупштине из фазе маргинализације у фазу поновне експанзије или макар стагнације, државе чланице би можда и пронашле више политичке воље за спровођењем резолуција.

Закључак

Питање јачања метода рада Генералне скупштине Уједињених нација је вишеслојно и комплексно. Реалност Генералне скупштине је маргинализација, нарушен однос са другим главним органима УН и често преклапање њихових надлежности. Формирање и деловање *ad hoc* радне групе представљају значајан корак напред у погледу оснаживања и ревитализације Генералне скупштине. Одређени помаци су присутни, али су они недовољни да поврате Генералну скупштину са стаза маргинализације. Утисак је да је до формирања *ad hoc* радне групе дошло и сувише касно, када су се проблеми метода рада овог органа нагомилали до мере до које је њихово ефикасно решавање мало вероватно.

Које могућности остају Генералној скупштини у погледу јачања метода рада? Ово питање је једно од питања које се најефикасније и најдуготрајније може решити ревизијом Повеље УН. Уколико би се ревизија извршила, надлежности Генералне скупштине би требало сузити, како би овај орган своје деловање могао усмерити на најважнија питања међународне политике и безбедности.

Имајући у виду повезаност и међузависност економских и социјалних проблема са међународном политиком и безбедношћу, ревизија Повеље треба да се фокусира и на јачање Економског и социјалног савета или потенцијално формирање нових, помоћних тела. Како би била ефикасна, ревизија се мора фокусирати на положај, однос и надлежности свих органа УН, што није ни мало лак задатак. Деловање *ad hoc* групе не може трајно решити све проблеме метода рада Генералне скупштине. *Ad hoc* група се треба у већој мери фокусирати на проблематику репетитивности одређених питања на агенди и непримењивање резолуција Генералне скупштине. У погледу решавања ових питања, *ad hoc* радна група би могла имати одређеног успеха у наредном периоду. Међутим, дугорочно решавање проблема метода рада Генералне скупштине, али и осталих области које *ad hoc* група разматра, је ревизија Повеље. Питања ревизије Повеље, маргинализације Генералне скупштине и потребе за њеном ревитализацијом су озбиљни изазови за међународну заједницу. Јачање метода рада Генералне скупштине је само једно од питања са којима се међународна заједница треба суочити. Имајући у виду значај овог питања и досадашње активности *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине, жеља аутора је била да се додатно осврне на комплексност овог проблема и укаже на могуће начине његовог решавања.

Литература

1. Bailey, Sydney D. 1960. *The General Assembly of the United Nations. A study of Procedure and Practice*. London: Stevens & Sons Limited.
2. Cassel, Douglas. 2005. "Introduction and Postscript: Partial Progress on UN Reform" *Northwestern Journal of International Human Rights* IV (1): 1–5.
3. Global Policy Forum. 2003. "General Assembly Reform: Mission of the Netherlands to the United Nations." 26 October 2003. <https://archive.globalpolicy.org/reform/topics/ga/2003/1026nethreport.htm> последњи приступ 02.04.2021.
4. Горданић, Јелица. 2020. „Јачање улоге Генералне скупштине Уједињених нација у процесу избора генералног секретара – између потребе и могућности“ *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* LIV (2): 781–801.
5. Maresca, Alex. 2014. "Report on the Second Thematic Meeting of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly" Center for UN Reform Education. <https://centerforunreform.org/2014/07/24/report-on-the-second-thematic-meeting-of-the-ad-hoc-working-group-on-the-revitalization-of-the-work-of-the-general-assembly/> последњи приступ 06.04.2021.
6. Panke, Diana. 2014. "The UNGA- a talking shop? Exploring rationales for the repetition of resolutions in subsequent negotiations" *Cambridge Review of International Affairs* XXVII (3): 442–458.

7. Peterson, M. J. 2005. *The UN General Assembly*. London: Routledge.
8. Rosenthal, Gert. 2007. "Economic and Social Council." In: *Oxford Handbook on the United Nations*, eds. Thomas G. Weiss, Sam Daws, 136-148. New York: Oxford University Press.
9. Smouts, Marie Claude. 2000. "The General Assembly: Grandeur and Decadence." In: *The United Nations at the Millennium- Principal organs*, eds. Paul Taylor, A.J.R. Groom, 21-60. London and New York: Continuum.
10. South Centre. 1997. *For a Strong and Democratic United Nations. A South Perspective on UN Reform*. London & New York in association with South Centre Geneva: Zed Books Ltd.
11. Swart, Lydia. 2008. "Revitalization of the work of the General Assembly." In: *Managing Change at the United Nations*, ed. E. Perry, 21-36. New York: Center for UN Reform Education.
12. United Nations. Revitalization of the work of the General Assembly. <https://www.un.org/en/ga/revitalization> последњи приступ 05. 04. 2021.
13. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/58/126 (2004), Resolution adopted by the General Assembly at its 58th session, on 13. January 2004.
14. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/58/316 (2004), Resolution adopted by the General Assembly at its 58th session, on 13. July 2004.
15. United Nations General Assembly [UNGA], A/64/903 (2010), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 64th session, on 08. September 2010.
16. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/69/321 (2015), Resolution adopted by the General Assembly at its 69th session, on 11 September 2015.
17. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/69/1007 (2015), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 69th session, on 03. September 2015.
18. United Nations General Assembly [UNGA], A/70/1003 (2016), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 70th session, on 02. August 2016.
19. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/72/313 (2018), Resolution adopted by the General Assembly at its 72nd session, on 17. September 2018.
20. United Nations General Assembly [UNGA], A/73/956 (2019), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 73th session, on 12. September 2019.
21. Hansen, Mie. 2012. "Report on the 2nd and 3rd Thematic Meeting in the Ad Hoc Working Group on Revitalization of the work of the General Assembly", *Center for UN Reform Education*. <http://www.centerforunreform.org/node/482> последњи приступ 03.04.2021.

22. Childers, Erskine, and Brian Urquhart. 1994. *Renewing the United Nations System*. Uppsala: Dag Hammarskjöld Foundation.
23. Целетовић, Миленко, и Хатица Бериша. 2018. „Носиоци моћи у међународним односима као актери војног инетрвенционизма“ *Култура полиса XV* (35): 145–164.

JELICA GORDANIĆ*

Institute of International Politics and Economics
Belgrade

Review work
Received: 14.04.2021
Approved: 17.05.2021
Page: 61–72

“IMPROVING THE UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY’S WORKING METHODS AS A POSSIBILITY OF ENDING ITS MARGINALIZATION”**

Summary: The paper analyses improving the United Nations General Assembly’s working methods as one of the possibilities of ending its marginalization. The General Assembly is facing numerous difficulties, including an overburdened agenda, repetitive agenda items, the need for better working organization and non-implementation of resolutions by the member states. Among the UN member states there is consent to improve the General Assembly’s working methods, but also disagreements on mechanisms it can be achieved. In order to strengthen the role and competencies of the General Assembly, an ad hoc working group on the revitalization of the work of the General Assembly (the AHWG) was established in 1991. So far, the AHWG group had made some contributions in improving the General Assembly’s working methods. The paper aims to show that efforts of the AHWG, although significant, are not sufficient to solve all problems of working methods of the General Assembly. The author concludes that the only effective way in solving the working methods of the General Assembly is the UN Charter revision.

Keywords: the General Assembly, the United Nations, ad hoc working group (the AHWG), revitalization, agenda, the UN Charter, revision

Introduction

During more than seven decades of its functioning, the UN General Assembly can be viewed in three phases: expansion, stagnation and marginalization

* jelica@diplomacy.bg.ac.rs

** The paper presents findings of a study developed as a part of the research project “Serbia and challenges in international relations in 2021”, financed by the Ministry of Education, Science, and Technological Development of the Republic of Serbia, and conducted by the Institute of International Politics and Economics, Belgrade

(Smouts 2000, 21). In the phase of expansion (the 1950s and 1960s), the focus of activities of the General Assembly were mostly political. In this period, the General Assembly adopted resolutions and declarations that changed the geopolitical map of the world and set new standards in human rights development. In the phase of stagnation (the 1970s to 1990s), the activities of the General Assembly became more diluted by the admission of new member states. As a consequence, the focus of the General Assembly had transformed from political to economic and social. This period is characterized by a drastic increase in the General Assembly's agenda. In the phase of marginalization (the 1990s until today) the General Assembly had lost its relevance by the Security Council.

In order to end the marginalization phase, the General Assembly, at its 60th session and continuously since its 62nd session, has annually established an *ad hoc* working group on the revitalization of the work of the General Assembly (the AHWG). The AHWG considers four broad thematic issues: role and authority of the General Assembly; working methods; selection and appointment of the Secretary-General and other executive heads; strengthening the accountability, transparency and institutional memory of the Office of the President of the General Assembly.

The paper considers improving the General Assembly's working methods as an aspect of its revitalization. The paper will point out problems of the General Assembly's working methods: an overburdened agenda, repetitive agenda items, problems of the General Assembly's resolutions and the necessity of better working organization of the General Assembly. The reality of the General Assembly in terms of working methods is not bright. The AHWG had made some suggestions for improving the working methods of the General Assembly. Also, among the UN member states there is consent on this issue. The results achieved by the AHWG are not sufficient to end the marginalization of the General Assembly. The only effective solution for improving the working methods of the General Assembly and end of its marginalization is the UN Charter revision.

Working methods of the General Assembly: the main problems

Article 10 of the UN Charter states that “the General Assembly may discuss any questions or any matters within the scope of the present Charter or relating to the powers and functions of any organs provided for in the present Charter, and, except as provided in Article 12, may make recommendations to the Members of the United Nations or to the Security Council or to both on any such questions or matters”.

The General Assembly is the only organ of the United Nations consisted of all member states. Every member state has “its Government, its flag, its place in the United Nations General Assembly” (Dželetović and Beriša 2018, 147). The General Assembly is the most democratic organ of the United Nations.

Resolutions of the General Assembly are not legally binding for the UN member states. Over time, strengths of the General Assembly- broad functions, non-binding resolutions for the UN member states and almost universal membership, had transformed into defects. In the literature, The General Assembly had been characterized as “an ineffectual talk shop” (Panke 2014, 442) and “paper diplomacy” (Peterson 2005, 125). These phrases could be understood as meaning that the General Assembly talks instead of taking action.

The most important sessions of the General Assembly are regular sessions. The General Assembly’s regular session begins each year on a Tuesday, on the third week of September, counting from the first week that contains at least one working day. A regular session lasts intensively from September to December and resumes in January until all issues on the agenda are addressed. The annual amount of working time of the General Assembly is quite modest, comparing with the annual amount of working time of some international organizations and various national parliaments. For example, the European Parliament and its committees sit for 11 months a year, the parliaments of Australia, New Zealand and India sit for 10 months, and the Barbados parliament sits for 11 months a year (Childers and Urquhart 1991, 135).

The Special Committee on Measures to Limit the Duration of Sessions in 1953 commented: “The length of the regular sessions of the General Assembly has been determined mainly by the complexity and number of the international problems which have been brought to its attention as the result of differences among the Members, and by the atmosphere of deep-seated international tension in which the Assembly’s discussions have taken place” (Bailey 1953, 82) Governments place great hopes in the capacity of the General Assembly to resolve international problems. What went wrong?

The modest duration of the regular session entails two serious problems: overburdened agenda and repetitive agenda items. The agenda of the Assembly “has grown year by year” (Bailey 1960, 84) until it becomes “enormous” (Childers and Urquhart 1991, 129).

The issues of disarmament, decolonization, strengthening international security, the situation in Afghanistan, the situation in Cyprus, East Timor and the Middle East remained on the General Assembly’s agenda for decades. The most repetitive agenda items were apartheid and Palestine (Childers and Urquhart 1991, 131). Apartheid was on the agenda of the General Assembly for more than 50 years. Palestine is an agenda item for more than seven decades, without significant progress in terms of its final settlement.

The decades-long presence of certain items on the agenda of the General Assembly is understandable. These kinds of agenda items have persisted because the majority of member states refused to allow the issues they reflect to be swept under the rug of history. Member states want to make these items relevant in order to increase the possibilities of resolving them. Typically, there were more

than 350 items on the agenda of the General Assembly (Swart 2008, 32). Having in mind agenda repetitiveness and overburdened agenda, the General Assembly is not capable to perform its function effectively and discussing the most relevant items.

The system of the United Nations is very complex. Having in mind the complexity of the United Nations, the General Assembly often overlaps its competencies with the Economic and Social Council (the ECOSOC). Also, subsidiary organs of the General Assembly (especially its Second and Third Committee) often overlap its competencies as well. Experts consider that the ECOSOC "has fallen far short of its envisaged role of co-ordination and overall direction in the economic and social fields" (Rosenthal 2007, 142). Due to mistrust of the member states, the economic and social issues are rather discussed in the General Assembly than the ECOSOC. As a consequence, the agenda of the General Assembly become with time even more extent.

The repetitive agenda of the General Assembly had caused a negative effect on its resolutions. From General Assembly 54th session (1999/00) to 64th session (2009/10), more than half of its resolutions had been repeated (Panke 2014, 444). Multiple resolutions on the same issue can create a problem of contradictory statements on the same question at the same time. It might reflect different dynamics in two main committees discussing overlapping issues because the plenary seldom changes the drafts emanating from the main committees. This might reflect unease among the members (Peterson 2005, 129). To avoid this kind of problem, the work of the main committees of the General Assembly has to be more coordinated. Contradictory resolutions also exist between the General Assembly and the Security Council. It can be explainable by the different political dynamics of the two bodies. Many member states had lost their trust in the United Nations. Having in mind this fact, it should be more coordination in the activities of the General Assembly and the Security Council (South Centre 1997, 138-140).

The overburdened agenda and the repetitive resolutions of the General Assembly confirm the claims of the theorists who compare it with an inefficient talk shop. By repeating the agenda items, the General Assembly cannot effectively address new and relevant issues. By repeating resolutions with minimal linguistic changes, the General Assembly can't ensure their implementation. Over time, the revitalization of the General Assembly's working methods becomes a necessity.

The activities of the *ad hoc* working group on the General Assembly's working methods

Improving the General Assembly's working methods is one of the four broad thematic issues considered by the *ad hoc* working group on the revitaliza-

tion of the work of the General Assembly. So far, the AHWG had achieved modest progress on certain aspects of the revitalization of the General Assembly. The working methods have “a direct and comprehensive impact on efficiency, effectiveness and transparency” (UNGA, A/73/956). Streamlining the agenda is an area of particular importance for the improvement in the Assembly’s working methods. This problem might be solved by focusing on biennialization, triennialization, clustering of resolutions, and encouraging the elimination of resolutions on obscure topics. The AHWG considers that the overburdened agenda “undermines the credibility of the Assembly in the wider public” (UNGA, A/73/956).

What are the conclusions of the AHWG regarding the working methods?

Resolution GA 58/126 emphasized that “it would be advantageous for the General Assembly to have a shorter agenda to ensure the fullest discussion of all issues, so that its decisions may have greater impact” (UNGA, A/RES/58/126). To achieve this goal, the President of the General Assembly in consultation with the Secretary-General, and following consultations with concerned Member States is requested to make proposals for the further biennialization, triennialization, clustering and elimination of items of the customary agenda of the Assembly for the consideration of the General Committee. Member States are required to demonstrate flexibility on this issue. The Chairs of Main Committees with the assistance of the Secretariat could help facilitate this process by structuring assessments of issues that were best qualified for streamlining (UNGA, A/69/1007). The Presidents of the General Assembly, the Security Council and the Economic and Social Council should meet together periodically with a view to ensuring increased cooperation, coordination and complementarity of the work programs of the three organs in accordance with their respective responsibilities under the Charter (UNGA, A/RES/58/126).

By its resolution GA 58/316 on the revitalization of its work, the General Assembly, for the purpose of giving a sense of structure to its work, achieving a better presentation of the issues and challenges with which it deals and making its work more accessible, decided that its agenda should be organized under headings corresponding to the priorities of the Organization. The headings of the agenda are: maintenance of international peace and security; promotion of sustained economic growth and sustainable development in accordance with the resolutions of the General Assembly and recent United Nations conferences; development of Africa; promotion of human rights; effective coordination of humanitarian assistance efforts; promotion of justice and international law; disarmament; drug control, crime prevention and combating international terrorism in all its forms and manifestations; organizational, administrative and other matters (UNGA, A/RES/58/316).

Having in mind repetitive agenda items, the AHWG supported looking into the possibility of deleting items under which no resolution had been adopted

for several years (UNGA, A/70/1003). It is necessary to avoid duplication and overlap of the agendas of the General Assembly, especially of its Second and Third Committees, the Economic and Social Council, and its subsidiary bodies, and the high-level political forum on sustainable development convened under the auspices of the Council and the Assembly, as well as all other related forums, in accordance with relevant rules of procedure (UNGA, A / RES / 69/321).

The general debate and the schedules of the meetings during the general debate were identified as problematic. At the meetings of the AHWG, one speaker emphasized that “the current 15-minute time limit was reflective of an era when the Assembly consisted of 51 Member States”, and wondered “whether the general debate could not be extended over two weeks” (UNGA, A/70/1003). It is necessary to preserve the primacy of the general debate of the General Assembly and for the member states and the United Nations system to singly and collectively limit the number of side events held in parallel with or in the margins of the general debate. Having in mind the value of holding interactive inclusive thematic debates on current issues of critical importance to the international community, it is necessary for the rationalizing of such debates to ensure high-level attendance and calls upon the President of the General Assembly to be mindful of the regular agenda of the Assembly when organizing such debates (UNGA, A/73/956).

The UN Member States and the General Assembly's working methods

All reform processes have positive and negative effects. Member states agree that improvement of the General Assembly's working methods is a necessity. But, certain member states have doubts on the mechanisms of the working methods improving.

Between the UN member states, there are disagreements about biennialization, triennialization, elimination and clustering of the agenda items. The EU, USA, Russian Federation and Japan support these kinds of measures. On the other side, most of the Non-Alignment members (NAM) are not showing support for these measures, but some of the NAM members are willing to consider it. India and Cuba emphasized that any biennialization, triennialization etc. of agenda items could not be conducted without the clear consent of the co-sponsoring and/or concerned States. These two countries also asserted that agenda items should not be removed “arbitrarily” for the sake of brevity (Maresca 2014).

The NAM considers the General Assembly as one of the most transparent bodies of the United Nations, where all member states can express their political opinions. Revitalization of the working method ought to enhance the role of the General Assembly. The NAM claimed that certain states use the Security Council to circumvent transparent debate in the Assembly. Speaking on behalf of the

NAM, Algeria argued that working methods were of a “political,” rather than purely “technical” nature (Maresca 2014).

When it comes to the permanent members of the Security Council, the Russian Federation considers that the General Assembly was unlikely to acquire more political authority until it improved its technical performance. The Russian Federation expressed concern on situations when a measure failed to pass the Security Council it was sometimes resurrected in the Assembly. This undermined the division of labor between the General Assembly and the Security Council established by the UN Charter (Maresca 2014). The US argued that the General Assembly’s overburdened agenda undermines its effectiveness. The US recommended several suggestions for the AHWG, including establishing a sunset clause on certain agenda items; discouraging resolutions on dated topics; keeping statements in the Assembly succinct; using clustering and omnibus resolutions to streamline the agenda (Hensen 2012).

The EU expressed doubts over biennialization, triennialization, elimination and clustering of the agenda items. Acknowledging the controversy and disagreements between members over biennialization and triennialization, the EU called for “flexibility” from member states on this issue and proposed that the General Committee be used as a venue for discussion (Hensen 2012).

Resolutions repetitions are characteristic of the General Assembly. This is costly and puzzling since placing norms repeatedly on the agenda draws on states’ capacities and limits the resources and time available to states to tackle urgent common problems (Panke 2014, 422). Rather than focusing on the routine reintroduction of time-worn resolutions, Mission of the Netherlands to the United Nations suggested that the President could urge the Assembly to institute a procedure for periodic reviews, perhaps every 3-5 years, of progress toward implementing key past resolutions, perhaps by issue clusters. One possibility would be to convene panels of secretariat officials and independent experts to assess what progress has been made, what the principal obstacles have been, and how to motivate member states to implement resolutions of the General Assembly (Global Policy Forum 2003).

The UN Charter revision and the working methods of the General Assembly

Improving the General Assembly’s working methods has been under consideration of the AHWG on the revitalization of the General Assembly for more than thirty years. Some progress on this issue is achieved, but, having in mind the multi-year period, it is very modest. The agenda of the General Assembly is shorter. Instead of the former more than 350 agenda items, it now numbers about 160 items. Certain agenda items are repetitive and resolutions are not sufficiently implemented by the UN member states. Despite the modest progress of the AHWG, the General Assembly is still in the marginalization phase. Other

thematic issues considered by the AHWG- selection and appointment of the Secretary-General and strengthening the accountability, transparency and institutional memory of the Office of the President of the General Assembly, gave more visible results compared with the issue of the working methods.

It is noticeable that recommendations of the AHWG began to share the fate of the General Assembly resolutions – they become repetitive, very often of the same content, without innovations. Many Member States consider the best way to revitalize the General Assembly's working methods is an "implementation of existing resolutions on revitalization" (UNGA, A/64/903). Improving the General Assembly's working methods is an issue too complex to be fully addressed by the AHWG. Could a revision of the UN Charter be a solution for the end of the General Assembly's marginalization and a remedy to its working methods?

The revision of the UN Charter has been an issue since the establishment of the United Nations. The UN Charter was created "as a product of a time that does not exist anymore" (Gordanić 2020, 796). The UN Charter has shown extraordinary flexibility and applicability in situations that founders of the United Nations could not predict. Convening a general conference to revise the UN Charter is the only effective way to adapt the structure of the United Nations to the 21st century. One of the most important issues of the UN Charter revision must be dedicated to the position and functions of the General Assembly.

The United Nations had 51 members at the time of its establishment. The Charter is designed to be the most effective in the system of sixty member states. In the period of the establishment of the United Nations, the number of members corresponded to the spirit of the UN Charter. Currently, the UN has 193 members, which is almost four times more comparing with the moment of establishment.

Functions and powers of the General Assembly - discussion on any questions or any matters within the scope of the present Charter or relating to the powers and functions of any organs provided for in the present Charter, are broad. In the case of the UN Charter revision, the General Assembly's powers should be streamlined, in order to perform its role effectively. Having in mind the Economic and Social Council as one of the main bodies of the UN, the reformed General Assembly e.g. should not deal with economic and social issues. The work of the reformed General Assembly should be focused on international politics and international security.

Most of the General Assembly's working methods problems began due to the accession of African and Asian countries. Since that period, the agenda of the General Assembly had become expanded with economic and social items. This period was the end of the expansion phase and the beginning of the stagnation of the General Assembly. An expanded number of the agenda items, instead of giving more effective results, caused only a counter-effect of the work and the

reputation of the General Assembly (Smouts 2000, 44). Due to numerous agenda items, the General Assembly was not able to focus on a solution of relevant items. As a consequence, it became a global chat room, without relevant results.

In the case of the UN Charter revision, the composition, powers and functions of the Economic and Social Council should be revised as well. Due to the increase of the member states of the United Nations, the number of members of the Economic and Social Council has grown gradually (from the original 18 to the current 54). If the functions of the revised General Assembly become streamlined and focused on international policy and international security only, the number of members in the Economic and Social Council should be equal to the number of members in the General Assembly. In this scenario of the UN Charter revision, the revised Economic and Social Council could become a universal forum for discussing economic and social issues.

Reducing the functions and powers of the General Assembly throughout the revision of the UN Charter would significantly improve its working methods. The revised General Assembly would be able to focus on issues relevant to the international community. Also, the revised General Assembly could finally end its marginalization phase and start making relevant solutions on the agenda items.

Even in scenarios of the most optimistic revision of the General Assembly's functions and powers, some problems would remain - repetitive agenda items and the lack of implementation of its resolutions by the UN member states. The implementation of resolutions of the General Assembly is not legally binding for the member states. The General Assembly contains no mechanisms to sanction member states for the non-implementation of resolutions. In the case of the revision of the UN Charter, it is unrealistic to expect the binding effect of the General Assembly resolutions for the member states. Resolutions should be more concise, focused and action-oriented (UNGA, A/RES/58/126). The AHWG should identify reasons for the non-implementation and make recommendations to overcome this problem. The political will of the member states is crucial in resolutions (non)implementations. Potential revision of the UN Charter and the comeback of the General Assembly from the marginalization phase to the re-expansion or at least stagnation might be crucial for the member states to find their political will and start to implement resolutions.

Conclusion

Improving the General Assembly's working methods is a complex question. The reality of the General Assembly is marginalization, the overlap of competencies and complex relations with the others UN organs. The establishment and activities of the AHWG are important steps forward on the empower-

ment and the revitalization of the General Assembly. Certain progress of the AHWG exists, but it is not enough to end the marginalization of the General Assembly. Perhaps the AHWG was established too late when finding an efficient solution on the working methods of the General Assembly was not possible.

What are the possible solutions for improving the General Assembly's working methods? The UN Charter revision is the most efficient solution to this question. In the case of the UN Charter revision, the functions and powers of the General Assembly should be streamlined. With more narrow powers, this organ could focus its actions on the most important aspects of international politics and international security.

Having in mind interdependence between economic, social, political and security issues, the UN Charter revision should be focused on the empowerment and reform of the Economic and Social Council or potential establishment of new bodies within the UN system. The UN Charter revision will be efficient if it focuses on the position, relations and competencies of all main organs of the United Nations. The activities of the AHWG should be more focused on the problems of the repetitiveness of the General Assembly's agenda items and the non-implementation of the resolutions of the General Assembly. The AHWG might have success in solving these issues in the future. However, the only efficient solution for improving all the aspects of the General Assembly's working methods problems (as well as the other three thematic issues the AHWG is in charge of) is the revision of the UN Charter.

Issues of the UN Charter revision, marginalization of the General Assembly and the necessity of its revitalization will be serious challenges for the international community. Improving the General Assembly's working methods is just one of the issues the international community needs to solve. Having in mind the importance of the working methods for the functioning of the General Assembly, as well as activities of the AHWG on the revitalization of the General Assembly, the desire of the author was to pay attention to this problem and indicate possibilities of its solution.

References

1. Bailey, Sydney D. 1960. *The General Assembly of the United Nations. A study of Procedure and Practice*. London: Stevens & Sons Limited.
2. Cassel, Douglas. 2005. "Introduction and Postscript: Partial Progress on UN Reform" *Northwestern Journal of International Human Rights* IV (1): 1–5.
3. Global Policy Forum. 2003. "General Assembly Reform: Mission of the Netherlands to the United Nations." 26 October 2003.
<https://archive.globalpolicy.org/reform/topics/ga/2003/1026nethreport.htm>
последњи прoступ 02.04.2021.

4. Горданић, Јелица. 2020. „Јачање улоге Генералне скупштине Уједињених нација у процесу избора генералног секретара – између потребе и могућности“ Зборник радова Правног факултета у Новом Саду LIV (2): 781–801.
5. Maresca, Alex. 2014. “Report on the Second Thematic Meeting of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly” Center for UN Reform Education.
<https://centerforunreform.org/2014/07/24/report-on-the-second-thematic-meeting-of-the-ad-hoc-working-group-on-the-revitalization-of-the-work-of-the-general-assembly/> последњи приступ 06.04.2021.
6. Panke, Diana. 2014. “The UNGA- a talking shop? Exploring rationales for the repetition of resolutions in subsequent negotiations” *Cambridge Review of International Affairs* XXVII (3): 442–458.
7. Peterson, M. J. 2005. *The UN General Assembly*. London: Routledge.
8. Rosenthal, Gert. 2007. “Economic and Social Council.” In: *Oxford Handbook on the United Nations*, eds. Thomas G. Weiss, Sam Daws, 136 148. New York: Oxford University Press.
9. Smouts, Marie Claude. 2000. “The General Assembly: Grandeur and Decadence.” In: *The United Nations at the Millennium- Principal organs*, eds. Paul Taylor, A.J.R. Groom, 21 60. London and New York: Continuum.
10. South Centre. 1997. *For a Strong and Democratic United Nations. A South Perspective on UN Reform*. London & New York in association with South Centre Geneva: Zed Books Ltd.
11. Swart, Lydia. 2008. “Revitalization of the work of the General Assembly.” In: *Managing Change at the United Nations*, ed. E. Perry, 21 36. New York: Center for UN Reform Education.
12. United Nations. Revitalization of the work of the General Assembly.
<https://www.un.org/en/ga/revitalization> последњи приступ 05. 04. 2021.
13. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/58/126 (2004), Resolution adopted by the General Assembly at its 58th session, on 13. January 2004.
14. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/58/316 (2004), Resolution adopted by the General Assembly at its 58th session, on 13. July 2004.
15. United Nations General Assembly [UNGA], A/64/903 (2010), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 64th session, on 08. September 2010.
16. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/69/321 (2015), Resolution adopted by the General Assembly at its 69th session, on 11 September 2015.
17. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/69/1007 (2015), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 69th session, on 03. September 2015.

18. United Nations General Assembly [UNGA], A/70/1003 (2016), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 70th session, on 02. August 2016.
19. United Nations General Assembly [UNGA], A/RES/72/313 (2018), Resolution adopted by the General Assembly at its 72nd session, on 17. September 2018.
20. United Nations General Assembly [UNGA], A/73/956 (2019), Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly adopted by the General Assembly at its 73th session, on 12. September 2019.
21. Hansen, Mie. 2012. "Report on the 2nd and 3rd Thematic Meeting in the Ad Hoc Working Group on Revitalization of the work of the General Assembly", *Center for UN Reform Education*. <http://www.centerforunreform.org/node/482> последњи приступ 03.04.2021.
22. Childers, Erskine, and Brian Urquhart. 1994. *Renewing the United Nations System*. Uppsala: Dag Hammarskjöld Foundation.
23. Џелетовић, Миленко, и Хатица Бериша. 2018. „Носиоци моћи у међународним односима као актери војног интервенционизма“ *Култура полиса XV* (35): 145–164.